

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

Grojewski Edmund Tadeusz
J. M. 789/1470 Pom.
Brodnica L. J.

I/1. Relacja k. 6 s. 1-6

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora k. 5 s. 1-7

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora k. 1 s. 1

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. k. 5 s. 1-7

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 4

VI. Fotografie karak

I/1. Relacja

1. Relacja Edmunda Tadeusza
Grajewskiego z 12.01.1995, napis
omyśl. k. 4 s. 1-4
2. Kserokopie zdjęć ze służby
w Luftwaffe k. 1 s. 5
3. Kserokopie zdjęć ze służby
w Ar. Czerwonej k. 1 s. 6

17.01.35
88/A/95

Schemat relacji dla członka konspiracji

I. Dane osobowe:

1. Grajewski Edmund, Tadeusz
2. Ur. 1922 lipiec 05, wieś Słup poczta Lidzbark/Wiel pow. Działdowo
3. Rodzice: Jan, Agnieszka z/d Szramka, 9 dzieci
Ojciec w latach 1919-34 był współwłaścicielem gospodarstwa rolnego (125ha) we wsi Słup. Przez kilka lat piastował funkcję wójta i sołtysa w gminie Słup. W latach 1934 - 38 dzierżawca na gospodarstwie rolnym we wsi Podgórz k/Brodnicy (zał 8).
4. Aktualny adres: 43-100 Tychy, ul. Budowlanych 26/29 tel. (0-3)127-38-12.

II. Dane środowiskowe:

1. Wykształcenie:
 - a) Szkoła Podstawowa Słup (4 lata), Lidzbark (1 rok),
 - b) Państwowe Gimnazjum Męskie w Brodnicy (1934-1939), Mała Matura VI/39,
 - c) Przesposobienie Wojskowe (PW) w toku nauczania gimnazjalnego 1938-39.

III. Udział w kampanii wrzesniowej 1939:

nie dotyczy.

IV. Krótki życiorys okupacyjny (IX/39-XI/42):

Od IX/38 rodzice wynajęli duże mieszkanie czynszowe w Brodnicy. W okresie okupacji Matka podnajmowała część mieszkania niemieckim urzędnikom lub pracownikom kolei państwowej, zapewniając nieletnim dzieciom (9-ka) minimum egzystencji. Ojciec pracował jako robotnik fizyczny na kolei (DR). Ja, jako najstarszy syn w rodzeństwie, ukrywałem się przez kilka miesięcy (X/39 - III/40) we wsi Trzcina u krewnych.

Od IV/40 przebywałem u stryja Bronisława Grajewskiego w Lisewie, pracując w jego gospodarstwie rolnym (18.0 ha) aż do X/41, kiedy to Lisewo objęte zostało masową akcją wysiedleń i wywózek. Wtedy też Stryjostwo wraz z malenkimi dziećmi zostali nocą wywiezieni i osadzeni w obozie przejściowym w Potulicach. Tam też zmarło ich roczne dziecko Andrzejek Grajewski.

Przez jakiś czas zorganizowałem dla wysiedlonych pomoc żywnościową (rowerem), potem wróciłem do Rodziców do Brodnicy (XI/41).

Dzięki dobrej znajomości języka niemieckiego, Matka moja wyrobiła mi pracę w charakterze pracownika umysłowego w Urzędzie Ziemskim (Bodenamt) w Brodnicy od I/42. Od VIII/42 do XI/42 pracowałem jako kreślacz katastralny. W tym okresie (II-XII/42) nawiązałem zwykle, koleżeńskie stosunki z byłymi kolegami gimnazjalnymi. Później kontakty przerodziły się w działalność konspiracyjną o czym w następnym rozdziale.

V. Działalność okupacyjna (b. obszernie):

Istotne zmiany w moim życiu okupacyjnym spowodowało rozporządzenie władz niemieckich dotyczącej polityki ludnościowej o wprowadzeniu tzw. Volkslisty III-ej grupy (Eindeutschung).

Po podpisaniu przez moją Matkę tej Volkslisty (II/42) zostałem przez władze wojskowe (Wehrbezirkskommando) zarejestrowany jako materiał na żołnierza.

Na komisji poborowej zostałem zakwalifikowany do I-szej kat. zdolności do służby wojskowej w lotnictwie. Później (VI/42), po przebytych specjalistycznych badaniach i testach zostałem w Instytucie Lotnictwa Wojskowego w Królewcu zakwalifikowany do tzw. personelu latającego i czekałem na powołanie.

W tym okresie (III - IV kw.) przygotowywałem się do roli "Wallenroda" na terenie Brodnicy. Pracowałem w znaczącym wtedy Bodenamcie, sporo czytałem literatury wojskowej niemieckiej

m. in. lotniczej, uczyłem się na zajęciach "paramilitarne" tzw. Wehrmannschaften. Znacznie podniosła się wtedy moja znajomość języka i historii niemieckiej.

Równocześnie angażowałem się do akcji biernego oporu wobec Niemców przez:

- nasłuchiwałem angielskich radiostacji BBC w języku polskim i niemieckim,
- przysyłałem paczki żywnościowe (sfingowane) do rodziny wojskowej mojego Wujka płk. Konrada Szramke, mieszkającego wtedy w konspiracji w Warszawie,
- udostępniłem kol. T. Pudęlcę komórkę mieszkalną na strychu mojego domu (Załączam kserokopię zaświadczenia świadka - zał. 1),
- od jesieni 42' od kol. Seweryna Plickiego otrzymywałem do czytania i rozpowszechniania gazetkę konspiracyjną "Szaniec Zachodni". W listopadzie 42 wręczono mi powołanie do wojska do bazy szkoleniowej lotnictwa wojskowego Crailsheim. Termin: 8. XII. 42. Wtedy to odbyłem podróż pożegnalną m. in. byłem w Drzycimiu, gdzie krewnym i znajomym pokazałem i udostępniłem treść tej gazetki ("Szaniec Zachodni").

A teraz zwięźli relacja z mojej służby w lotnictwie niemieckim aż do czasu mojego aresztowania w I/94r.

XII/42 - III/43 - Szkolenie rekruckie - Tilburg (Holandia)

IV/43 - VI/43 - Służba wartownicza na lotnisku bojowym Chievres (Belgia) oraz kurs szkoleniowy z ciężkiej broni strzeleckiej (Antwerpia).

VI/43 - XII/43 - Pobyt i szkolenie radiotelegrafisty pokładowego w Szkole Łączności Lotniczej Pocking

XII/43 - awansowany do stopnia kaprała (Gefreiter) i urlopowany (zał. 9),

I/44 - X/44 - aresztowany na rozkaz Gestapo w garnizonie. Sędzia śledczy (wojskowy) zarzucił mi fakt kolportażu w Drzycimiu XI/42 nielegalnych i wrogich III Rzeszy pism i druków. (zał. 2)

Więziony byłem w więzieniu śledczym w Pfarrkirchen (Bawaria). Od września 44r. "wypchnięty" (ausgestossen) ze służby w armii i poddany jurysdykcji cywilnej, na rozkaz Gestapo przewieziony do więzienia karnościowego w Gdańsku (Danzig - Schüesstange). W grudniu 44r. wręczono mi akt oskarżenia o działalności przeciwko Państwu Niemieckiemu. Z paragrafów, pod które podciągnięto moją sprawę, groziła mi kara najwyższa t.j. kara śmierci przez zgilotynowanie.

Do rozprawy, planowanej w styczniu 1945, nie doszło wskutek rozpoczęcia wielkiej ofensywy zimowej Armii Czerwonej.

Gmach sądu, w którym miałem być skazany, został przy pomocy więźniów przekształcony na szpital polowy dla potrzeb wojska. W końcu miesiąca lutego 1945, w okresie intensywnego fortyfikowania Gdańska, przeprowadzona została piesza ewakuacja więźniów politycznych.

Uformowani w kolumny około 300 osób, poznakowani na płaszcach żółtymi trójkątami, rozpoczęliśmy tragiczny marsz etapami przez Gdynię, Wejherowo w kierunku na zachód. Dla wielu więźniów, osłabionych głodem, zimą i chorobami, był to ostatni etap ich życia, zakończony strzałem w głowę.

Przyszła taki dzień tej ewakuacji, że kolumna została zawrócona i skierowana do portu w Gdyni do ewakuacji morskiej. W nocy 11/12 marca stłoczeni do granic możliwości wraz z inną kolumną "Stuthowiaków" przeżyliśmy w więzieniu w Wejherowie prawdziwe godziny grozy, t.j. silny ostrzał artylerii rosyjskiej a równocześnie strzały automatów tzw. Räumungskommando SS, które pozbawiły życia kilkunastu więźniów.

12-go marca o świcie kilkunastu nas śmiałków witało przejeżdżające czołgi z czerwoną gwiazdą, ale też piechotę z orzełkami polskimi (LWP). Byli to żołnierze Brygady Pancerniej im. Westerplatte.

Kolejny etap mojego życia po wyzwoleniu był następujący:

Najbliższe dwa tygodnie, do końca marca 45, przeżyłem wraz z kilkoma współwięźniami, na kwaterze u pewnej rodziny kaszubskiej. Równocześnie zaopatrywaliśmy się w prowiant i w rowery aby po okresie kwarantanny podjąć wędrówkę do swoich rodzinnych domów. Ja byłem organizatorem tej ekspedycji.

Dnia 3.IV.45 dotarliśmy rowerami do Kartuz, gdzie zatrzymał nas patrol wojskowy, okazało się, że z "Kontrrozwiadki". Moich towarzyszy wypuszczono następnego dnia, zatrzymując tylko mnie. Po nieudanej próbie ucieczki, moja sprawa bardzo się skomplikowała.

Po kilkudniowych przesłuchaniach i sprawdzaniu moich zeznań, uwzględniając moją dobrą znajomość języka niemieckiego oraz kwalifikacje telegrafisty wojskowego, zaproponowano mi współpracę w charakterze tłumacza przy tej komórce kontrwywiadu.

Jednostka zmotoryzowana, w której obecnie służyłem, została przezucona w strefę frontu nad Odrą. Lecz wkrótce po przełamaniu frontu przemieściła się w głąb Niemiec koło miasteczka Pritzwalk (Meklemburgia). W tym okresie brano do niewoli dużo jeńców wojennych. A ja poza tzw. patrolami rowerowymi, brałem udział w przesłuchiowaniu głównie oficerów armii i policji niemieckiej (jako tłumacz, zał. 6).

W drugim etapie (5.VI - 15.VII.45) jednostka ta została przeznaczona na tzw. leże wypoczynkowe koło miasteczka Lindow.

Którejś niedzieli czerwcowej umożliwiono żołnierzom rosyjskim wyjazd i zwiedzanie zrujnowanego Berlina i Potsdamu. Z tego wyjazdu mam pamiątkowe zdjęcie z grupą oficerów radzieckich pod murami zrujnowanego Reichstagu (zał.10).

Wraz z wycofaniem jednostki radzieckiej do ZSRR, zostałem repatriowany do Polski i przywieziony wprost do rodzinnej Brodnicy (15.VII.45).

VI. Dane o uczestnictwie w konspiracji członków rodziny.

- 1) Wujek (brat Matki) inż. chemik Jan Szramka, ur. 1898 w Drzycimiu, zamieszkały w latach 1936 w Rybniku (Górny Śląsk), za przynależność do Polskiego Związku Zachodniego został aresztowany przez gestapo już 6.IX.39. Po okrutnym śledztwie we Wrocławiu od X/39 skierowany do KL Mauthausen w III/40, gdzie był najgorzej maltretowany. Od VIII/40 przekazany do KL Dachau, gdzie zmarł 16.XII.1940 (zał. 3).
- ✓ 2) Wujek (brat Matki) płk W.P. Konrad Szramka - Gliszczyński, ur.1896 w Drzycimiu. Do VIII/39 dowódca batalionu w Działdowie. Bierze udział jako oficer operacyjny w obronie twierdzy Modlin. Zwolniony przez Niemców z niewoli zamieszkuje wraz z rodziną w Warszawie (XI/39 - V/42). Angażuje się w wojskową działalność konspiracyjną w okupowanej stolicy. Na Pradze jest dowódcą i wychowawcą dużego zgrupowania młodzieży wojskowej. Pseudonim "Zawisza". Otrzymuje rozkaz od ówczesnego dowódcy AK gen. Grota Roweckiego wiosną 1942 r, aby na terenie okupowanego Pomorza organizować i tworzyć struktury organizacyjne armii podziemnej. Los mu nie sprzyjał! Aresztowany V/42 przy przekroczeniu granicy GG (denuncjacja z kręgów rodziny). Trzymany przez Gestapo w śledztwie w Łodzi potem w Berlinie. Osadzony od I/43 w KL Sachsenhausen zmarł w III/43 (zał. 4 i 5).
- 3) Ciocia (siostra Matki) Jadwiga Partykówna, ur. 1904 w Drzycimiu, żona dyrektora Fabryki Maszyn Rolniczych w Grudziądzu (1927-39). W trakcie ewakuacji z Pomorza roztacza opiekę nad osieroconą Ireną, córką brata Jana Szramke. Osiedla się w Rykach woj. Lublin (GG). Rozwija działalność gospodarczą w tamtejszym środowisku (handel maszynami rolniczymi), angażuje się w ruch konspiracyjnym miejscowych struktur województwa lubelskiego. Została zaprzysiężona (zachowała się fotografia). Używała pseudonimu "Sikorka" AK. Po powrocie do Grudziądza w 1945 r. zaadoptowała osieroconą bratanicę Irenę. Opuszczona przez męża, pracowała ofiarnie w Służbie Zdrowia w charakterze kwalifikowanej pielęgniarki. Żyła 1904 - 1974 (zał. 11).

P.S. Dla tych trzech nazwisk została w 1993 r. z mojej inicjatywy ufundowana płyta nagrobna z napisem "Bez grobów". Płyta z granitu szwedzkiego jest położona na nagrobku śp. Dziadków A.M. Szramke w Drzycimiu k/Świecia (zał. fotografia).

VII. Okres pookupacyjny.

Po powrocie z wojennej tułaczki (VII/45) do zrujnowanej wojną Brodnicy, odnalazłem Rodziców w zastępczym mieszkaniu. Od września '45 podjąłem naukę w Państwowym Gimnazjum i Liceum w Brodnicy, ukończoną w czerwcu '46 świadectwem maturalnym.

Po wyjeździe do Warszawy i zdaniu odpowiednich egzaminów zostałem przyjęty do pracy w PLL "Lot" w charakterze radiotelegrafisty naziemnego. Z nominacją kierownika radiostacji pracowałem na placówce PLL "Lot" w Białymstoku (od IX/46 do VIII/47). W ten sposób oddałem swoje kwalifikacje zdobyte u Niemców w służbie polskiego lotnictwa cywilnego.

Od października 47 rozpocząłem 3 letnie studia ekonomiczne I stopnia w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Następnie pracując już zawodowo, kontynuowałem 2 letnie Studium Planowania Przestrzennego na wydz. Architektury Politechniki Warszawskiej. Od IX/53 przenoszę się na Górny Śląsk, gdzie zakładam rodzinę. Pracuję w nowym zawodzie jako specjalista w ówczesnej dyrekcji Generalnego Inwestora miasta Tychy.

W ciągu przeszło 25 lat stazu pracy, pracowałem w różnych przedsiębiorstwach inwestorskich, wykonawczych względnie projektowych ale ukierunkowanych na budownictwo mieszkaniowe. Korzystając z uprawnień kombatanckich, przeszedłem w wieku 60 lat na emeryturę.

Od lat młodzieńczych cechowała mnie działalność społeczna na niwie sportowej i turystycznej. Żyjąc na Śląsku w cieniu Beskidu Śląskiego zaangażowałem się w turystyce kwalifikowanej, w wędrownkach górskich i w narciarstwie.

Zdobyłem uprawnienia instruktorskie narciarstwa zjazdowego, zostałem przewodnikiem turystyki narciarskiej. Byłem sędzią PZN

Zaliczyłem kursy dla kierowników wycieczek zagranicznych z językiem niemieckim i rosyjskim. Pilotowałem m.in. niemieckie grupy turystyczne przyjazdowe. Przez ponad 20 lat funkcjonowałem jako przewodnik turystyczny po GOP i województwie katowickim dla grup krajowych i zagranicznych.

Po przejściu na emeryturę parąłem się dodatkowo przez 7 lat lektoratem języka niemieckiego ma licznych wówczas kursach językowych.

Od początku należałem do Związku byłych Więźniów Politycznych później do ZBOWID a obecnie do Związku Kombatanów RP i byłych więźniów politycznych .

VIII. Dokumentacja-załączniki.

1. Zaświadczenie świadka Tadeusza Pudelko z VI/76.
2. Protokół z KL-Stutthof - Seweryn Palicki z IX/44 (w języku niemieckim).
3. Zaświadczenie I.S. Arolsen dotyczące Jana Schramke z VII/78 (j. niemiecki).
4. Zaświadczenie I.S. Arolsen dotyczące Konrada Gliszczyński - Szramka z VII/78 (j. n)
5. Karta kwalifikacyjna MSW kapitana Konrada Szramke z 1928 r.
6. Zaświadczenie o służbie w Jednostce Wojskowej Armii Czerwonej (tłum. z ros.) z VII/45.
7. Zaświadczenie o uprawnieniach kombatanów Nr 149849/93.
8. Dyplom Odznaki Honorowej D-cy Frontu Pomorskiego gen. J. Hallera dla Jana Grajewskiego (Ojca), wydany w 1938 r.
9. Fotografie z okresu mojej służby w lotnictwie niemieckim z 1943 r.
10. Fotografie z okresu mojej służby w jednostce Armii Czerwonej. 1945
11. Fotografie Jadwigi Partykowej z okresu Jej działalności konspiracyjnej 1943/44

Tychy, 1995-01-12

.....
podpis

Zaś. 3. Okres mojej służby wojskowej w "Luftwaffe"

Grupa "Polusów" z okolic Gredziedza i Torunia - powołanych do służby w Lotnictwie Czełskheim ≈ 15. X 1942

Tockring (Baw.) w szkole łączności lotniczej. Przy naucz. - Rodów.

W cheimofonie - przed zajęciami telegrafisty pokładowego

Go zakończonym cyklu szkoleniowym z punktem Gefreitera, na urlopie w Brodnicy (XII/43-I/44)
Z Matką - Hagnieszka - przed domem w którym do dzisiaj mieszka jej córka Michalina wysocka z rodziną

Zař. 10. Moja řiřba řumacza w. Kontrořwiedce
Mecklenburgia IV - VII. 45

Na patrolu drogowym z tow. bronĩ

Grzy nasłuchach radiowym

Przed Reichstagiem
w Berlinie, Mój chef
Kapitan H. Jechoczym,
pierwszy z lewej →

Reichstag - Berlin V/45

Na patrolu - ze zdobycanym MP,

I/2. Dokumenty dotyczące reletora: Grajewski Edmund:

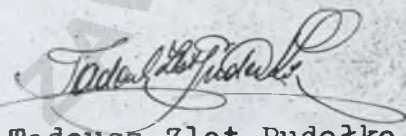
1. Zaświadczenie Tadeusza Proletki z 21.08.1948 o działalności Tadeusza (Edmunda) Grajewskiego w Zw. Jawz., kserokop. oryg. k. 1 s. 1
2. Zaświadczenie w j. rosyjskim wraz z wierszonym tłumaczeniem na język polski o służbie Edmunda Tadeusza Grajewskiego w A. Czerw. leg. nr 1467/83 z Bo W i D i Medalem "Polacy w Szeregach Armii Czerwonej" 1941-1945, kserokop. oryg. k. 2 s. 2-3
3. Oświadczenie świadka - Tadeusza Proletki z 25.07.1976 o działalności Edmunda Tadeusza Grajewskiego, kserokop. oryg. k. 1 s. 4-5
4. Zaświadczenie nr 149849 Urzędu do Spraw Kombatanów i Osób Represjonowanych, kserokop. oryg. k. 1 s. 6-7

Z a ś w i a d c z e n i e

Zaświadczam, że ob. Tadeusz Grajewski ur. 5.7.1922 r. w Słupie pow. Działdowo, był w dniach od 15 listopada 1941 r. do dnia 2 stycznia 1943 r. czynnym członkiem Związku Jaszczurczego / grupy scalonej z późniejszą Armią Krajową / oraz pod pseudonimem prowadził punkt kolportażowy na Brodnicę-wieś.

Opinia :

Obywatel Tadeusz Grajewski wyróżnił się w służbie konspiracyjnej zupełnym oddaniem wszystkich swoich możliwości, o czym najlepiej świadczy fakt, że mimo zamieszkania w tym samym domu żandarmerii niemieckiej, oddał mi na strychu pokój który był jedynym miejscem w Brodnicy stałego zamieszkania i nocowania członków Związku Jaszczurczego. Należy zaznaczyć, że Ob. Tadeusz miał bardzo dużą rodzinę i zdawał sobie sprawę z niebezpieczeństwa na jakie narażał się. Okres roku 1941/42 to jeden z najtrudniejszych okresów konspiracji na terenie Pomorza.

/-/ Tadeusz Zlot-Pudełko

Podporucznik A.K. Nr. leg. Z.U.W.Z.N.D. 229
b. Kierownik Łączności Konspiracyjnej
Związku Jaszczurczego na Pomorzu.

Poświadczam autentyczność podpisu ob. P u d e ł k o Tadeusza.

Łoók. 16/9.48

Opisadzenie Jana Puletko
o działalności konspiracyjnej
Edmunda Tadeusza Grajewskiego

№ 6

Справка.

1945

Дана настоящая справка
 посылу Гривекому Эдмунду-
 мадевичу в том, что он
 действовал на территории
 воинской части Краевой бригады
 в Карелии в период с 15 июля 1945 года
 до 210 августа по 15 июля 1946 года.
 К выполнению своей службы
 отнёсся добросовестно и
 аккуратно.

Взведено и заверено
 командиром воинской части К.А.
 Писельским 01889. А.С.Смирнов.

I/2/5

3

Wai 6a

UWIERZYTELNIONE TLUMACZENIE Z JEZYKA ROSYJSKIEGO

----- Zaświadczenie -----

Niniejsze zaświadczenie wystawiono Polakowi Edmundowi Tadeuszowi Grajewskiemu na dowód, że on był w jednostce wojskowej Armii Czerwonej w charakterze tłumacza od drugiego kwietnia do piętnastego lipca 1945 roku. Swoje obowiązki służbowe wykonywał sumiennie i starannie. -----

Niniejsze poświadczam - kapitan jednostki wojskowej Armii Czerwonej, poczta polowa nr 01889 - A.Jehoczyn. -----

Pieczeń okrągłą z godłem państwowym i napisem w otoku: "Jednostka wojskowa, poczta polowa 01889".

Repertorium nr 56/76. Poświadczam zgodność niniejszego tłumaczenia z okazanym mi pierwowpisem w języku rosyjskim. Pobrano opłatę w wys. ^{62,50} zł
/Dz.U. 1975, nr 43, poz. 221/. -----

Wojdow

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
O WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ

LEGITYMACJA

Nr 1467/83

WARSZAWA

Dnia 12 października 1983 r.

PREZYDIUM
RADY KRAJOWEJ POLAKÓW
BYŁYCH ŻOŁNIERZY
ARMII RADZIECKIEJ

nadaje

Ob. GRAJEWSKI Edmund
s. Jana

MEDAL
POLACY W SZEREGACH
ARMII Czerwonej
1941 — 1945

m.p.

PREZES

Pudełko Tadeusz

Warszawa, 23.VII. 1976 r. 4

Warszawa, ul. Szubińska 6 m. 47
 /nazwisko, imię, adres wydającego
 zaświadczenie/

O ś w i a d c z e n i e ś w i a d k a

Ja, niżej podpisany, świadomy odpowiedzialności, wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący się dowodem osobistym: seria i numer SJ 5905006 wydanym dnia 4 lipca 1966 r. przez KDMO Warszawa Żoliborz oświadczam,

że Ob. Grajewski Edmund, Tadeusz, syn Jana, urodzony dnia 5 lipca 1922 r. w Słupie, jest mi znany osobiście. W latach 1935-1939 uczęszczaliśmy wspólnie do Państwowego Gimnazjum w Brodnicy n/Drwęca. W latach okupacji zamieszkiwał nadal w Brodnicy przy rodzicach to jest na terenach włączonych przez okupanta do Rzeszy Niemieckiej prowincji t.zw. Danzig-Westpreussen.

Działalność konspiracyjna Ob. E. Grajewskiego polegała na udostępnianiu skrytek i schowków, umożliwiających przechowywanie między innymi gazetek konspiracyjnych p.t. „ Szaniec Zachodni ” dostarczanej przez łączników z ówczesnej Generalnej Gubernii. Gazetki te były między innymi przez Ob. Grajewskiego kolportowane i rozpowszechniane w środowisku polskim. Wiadomym mi jest również, że Ob. E. Grajewski miał dostęp do radioodbiornika i że dzielił się treścią podsłuchanych audycji antyhitlerowskich w najbliższym sobie otoczeniu. Ob. Edmund Grajewski między innymi udostępnił strych swego mieszkania na magazyn sprzętu konspiracyjnego. Na strychu tym przechowywali się konspiratorzy ruchu oporu między innymi przez kilka miesięcy ukrywał się poszukiwany przez Niemców Tadeusz Pudełko. W styczniu 1944 r. nastąpiło aresztowanie Ob. Grajewskiego i osadzenie go w więzieniu gdańskim, pod zarzutem działalności na szkodę państwa niemieckiego, za co groziła mu kara śmierci.

Oświadczenie powyższe składam w związku z wymaganiem Zarządu Okręgowego ZBOWiD w Katowicach odnośnie weryfikacji akt członkowskich Ob. Edwarda Grajewskiego.

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem.

mar. Pudełko p.por. rez. rezerwista
 Nazwisko, imię stopień wojskowy, funkcja, stanowisko

Repertorium A numer 3104/76

Poświadczam, że Tadeusz Pudełko syn Ludwika i Marii, zamieszkały w Warszawie przy ul. Szubińskiej nr 6 m. 47, niniejsze oświadczenie

wobec mnie własnoręcznie podpisał, po ustaleniu jego tożsamości na podstawie dowodu osobistego SJ 5905006. - - - - -

Pobrano: opłaty skarbowej 10 zł / § 14 rozp. w sprawie opł. skarb. / i opłaty notarialnej 30 zł / § 21 rozp. o opł. not. / - - - - -

W Krośnie, dnia dwudziestego trzeciego lipca tysiąc dziewięćset siedemdziesiątego szóstego roku. - - - - -

[Handwritten signature]

Młg Jan Gładki
notariusz

6-7

7

ZASWIADCZENIE

Nr. 149849

GRAJEWSKI

Nazwisko

EDMUND

Imiona

05.04.1922 r. SŁUP

Data i miejsce urodzenia

Uprawnie do przejazdów
PKP i PKS
wg 50% zniżki

Grajewski

podpis posiadacza zaświadczenia

**URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH**

Niniejsze zaświadczenie uprawnia do ulg i świadczeń określonych w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. nr 17, poz. 75 z późniejszymi zmianami).

Z upoważnienia
Kierownika Urzędu ds. Kombatantów
i Osób Represjonowanych

09.01.1993r.

Podpis
mgr inż. Jerzy Piączek
Pełnomocnik w woj. katowickim

ELŻBIETY verte!

**RODZAJE I OKRESY
ZALICZANE DO UPRAWNIENI
USTAWOWYCH**

Okresy		Wyszczególnienie	Przepis ustawy
od	do		
01 1944	03 1945	Obóz Koncentracyjny	31/41-
04 1945	05 1945	Armia Szołtynska	12/41-

Łącznie: lat 1 miesięcy 5
 Zmiana: lat 2 miesięcy 1
 Kierownik Urzędu d/s Kombatantów
 i Osób Represjonowanych:

[Signature]
 mgr inż. Jerzy Fiedoruk
 Pełnomocnik w woj. katowickim

Adres zamieszkania

ul. Budowlanych 26 m.29
 43-100 Frychy

7

Str. 7

ZASWIADCZENIE

Nr. 149849

GRAJEWSKI

Nazwisko

EDMUND

Imiona

05.04.1922 r. SŁUP

Data i miejsce urodzenia

Uprawnia do przejazdów
PKP i PKS
wg 50% zniżki

Grajewski

podpis posiadacza zaświadczenia

**URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH**

Niniejsze zaświadczenie uprawnia do ulg i świadczeń określonych w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. nr 17, poz. 75 z późniejszymi zmianami).

Z upoważnienia
Kasiera m.p. Urzędu ds. Kombatantów
i Osób Represjonowanych

09.07.1993r.

Data

Podpis
mgr inż. Jerzy Pączek
Pełnomocnik w woj. katowickim

III/1. Materiały dotyczące rodziny:
Grajewski Edmund

1. Kserokopia Dyplomu Odznaki Honorowej "Frontu Pomorskiego" Janie Grajewskiego - set. do rekacji nr 8 k. 1 s. 1

W młodości i siwiznie
służ Bogu i Ojczyźnie

Dla Ciebie Polsko
i dla Twojej chwały

Jan Grajewski

otrzymuje

w 20-tą rocznicę wiekopomnego aktu

DYPLOM

ODZNAKI HONOROWEJ FRONTU POMORSKIEGO

ku wiecznej pamięci objęcia przez Wojska Polskie
pod Wodzą **Generała Broni Józefa Hallera**
Ziem Pomorskich i zaślubienia Polskiego Morza
powracających w posiadanie Rzeczypospolitej Polskiej

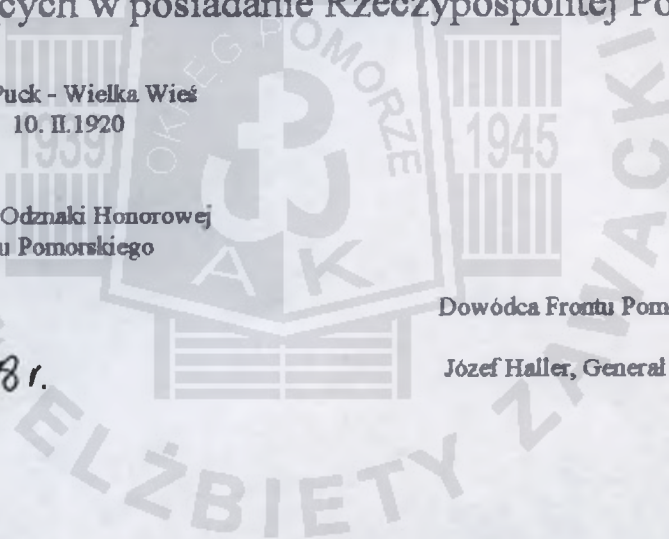
Toruń - Puck - Wielka Wieś
10. II. 1920

Kapituła Odznaki Honorowej
Frontu Pomorskiego

Dowódca Frontu Pomorskiego

Józef Haller, Generał Broni

wydzierono w 1938 r.

III
13. Materiały dotyczące ogólnie
lat 1939-1945 - Grajewski Edmund

1. Protokół przesłuchania Seweryna Palickiego w oboz. konc. Stutthof 11.09.1944 w sprawie E. J. Grajewskiego, kserokop. w j. niem.; zett. nr 2 k. 1 s. 1 do relacji
2. Zainicjowanie z Arolsen w sprawie Jana Józefa Schramke z 20.06.1978 zmarłego w Dachau; zett. do relacji nr 3, k. 1 s. 2 kserokop. oryg.
3. Zainicjowanie z Arolsen w sprawie Komrade Głiszyniowski zmarłego w Sachsenhausen 26.03.1943, kserokop. oryg.; zett. do relacji nr 4 k. 1 s. 3-4
5. Skorta kwalifikacyjna Komrade Schramke - zett. nr 3 od 1.05.1921, kserokop. oryg. - zett. do relacji nr 5 k. 1 s. 5-6
6. Kserokopie jądrowej Patrykovej z okresu działalności w konspiracji k. 1 s. 7

SERVICE INTERNATIONAL DE RECHERCHES
INTERNATIONAL TRACING SERVICE
INTERNATIONALER SUCHDIENST

D - 3548 AROlsen

Tel. (05691) 637 - Telegr.-Adr. ITS Arolsen

EXTRAIT DE DOCUMENTS

EXCERPT FROM DOCUMENTS

DOKUMENTEN-AUSZUG

Votre Réf.
Your Ref.
Ihr Az.

Notre Réf.
Our Ref.
Unser Az.

T/D - 441 128

Nom Name Name SCHRAMKE Prénoms First names Vornamen Johann Josef Nationalité Nationality Staatsangehörigkeit polnisch
Date de naissance Date of birth Geburtsdatum 13.5.1898 Lieu de naissance Place of birth Geburtsort Drzycim Profession Profession Beruf Ingenieur, Chemiker
Noms des parents Parents' names Namen der Eltern August und Martha, geborene FRIEBZ Religion katholisch
Dernière adresse connue Last permanent residence Zuletzt bekannter ständiger Wohnsitz Rybnik, Nikolaistraße 51, Kreis Rybnik
Arrêté le Arrested on Verhaftet am nicht angeführt in nicht angeführt par by durch nicht angeführt
Est entré au camp de concentration Entered concentration camp Wurde eingeliefert in das Konz.-Lager Buchenwald No. de détenu Prisoner's No. Häftlingsnummer 10256
le on am 16. Oktober 1939 venant de coming from von Rybnik par by durch Staatspolizei/Staatspolizei-leitstelle Breslau
Catégorie, ou raison donnée pour l'incarcération Category, or reason given for incarceration Kategorie, oder Grund für die Inhaftierung "Sch." (* Schutzhaft)
Transféré Transferred Oberstellt am 7./8. März 1940 zum Konzentrationslager Mauthausen, Häftlingsnummer 292 und am 14./15. August 1940 zum Konzentrationslager Dachau, Häftlingsnummer 14566.
Am 16. Dezember 1940 um 10.20 Uhr im Konzentrationslager Dachau verstorben, Todesursache: Versagen von Herz und Kreislauf bei Lungenentzündung. Beigesetzt auf dem Friedhof am Perlacher Forst in München, Grablage: KZ Ehrenmal, Urne 4082.
Dernière mention dans la documentation des CC Last entry in CC-records Letzte Eintragung in KL-Unterlagen

Remarques Remarks Bemerkungen Im Häftlingspersonalbogen ist vermerkt: "Einlieferungsbehörde: Stapo (* Staatspolizei) Rybnik" und als frühestes Datum ist der "6.9.39" angeführt.

Häftlingspersonalbogen, Effektenkarte, Schreibstubenkarte, Veränderungsmeldung und Transportliste des Konzentrationslagers Buchenwald; Documents consulted Records consulted Geprüfte Unterlagen Zugangsliste, Transportliste und Liste der Überstellungen des Konzentrationslagers Mauthausen; Schreibstubenkarte, Zugangsbuch, Zugangsliste, Operationsbuch, Laboruntersuchungen und Totenbuch des Konzentrationslagers Dachau; Sterbezweitbuch des Standesamtes Dachau; Gräberliste, ausgestellt von der Direktion des Städtischen Bestattungsamtes München.

Expédié à Dispatched to Abgesandt an Herr Edmund Grajewski PL-43-100 Tychy

Arolsen, den 20. Juni 1978

Dr. P. ZUGER
Directeur

A. OPITZ
Chef des Archives

HF CH
Mei 1944

* A titre explicatif, ce complément ne figure pas sur les documents originaux.
* Added by the I.T.S. as explanation, does not appear on the original documents.
* Erklärung des I.T.S., erscheint nicht in den Originalunterlagen.

zst. oło relacji - zob. n.T/1 s. 3-4
dotyczy brata inelki

Ex. 4

SERVICE INTERNATIONAL DE RECHERCHES
INTERNATIONAL TRACING SERVICE
INTERNATIONALER SUCHDIENST

III 31

D - 3548 AROlsen

Tel. (05691) 637 - Telegr.-Adr. ITS Arolsen

EXTRAIT DE DOCUMENTS EXCERPT FROM DOCUMENTS DOKUMENTEN-AUSZUG

Votre Réf. Your Ref. Ihr Az.		Notre Réf. Our Ref. Unser Az.		T/D - 441 127
Nom Name	GLISZCZYNSKI-SZRAMKA	Prénoms First names Vornamen	Konrad	Nationalité Nationality Staatsangehörigkeit
Date de naissance Date of birth Geburtsdatum	22.11.1896	Lieu de naissance Place of birth Geburtsort	Drzycim	Profession Profession Beruf
Noms des parents Parents' names Namen der Eltern	nicht angeführt	Religion	nicht angeführt	nicht angeführt
Dernière adresse connue Last permanent residence Zuletzt bekannter ständiger Wohnsitz	Warschau 6, Auguststr.11			
Arrêté le Arrested on Verhaftet am	nicht angeführt	à in in	nicht angeführt	par by durch
Est entré au camp de concentration Entered concentration camp Wurde eingeliefert in das Konz.-Lager	Sachsenhausen		No. de détenu Prisoner's No. Häftlingsnummer	59701
le on am	30. Januar 1943	venant de coming from von	nicht angeführt	par by durch
Catégorie, ou raison donnée pour l'incarcération Category, or reason given for incarceration Kategorie, oder Grund für die Inhaftierung	"Sch" (* Schutzhaft)			
Transféré Transferred Überstellt	nicht angeführt			
Dernière mention dans la documentation des CC Last entry in CC-records Letzte Eintragung in KL-Unterlagen	Am 26. März 1943 im Konzentrationslager Sachsenhausen verstorben, Todesursache: Doppelseitige Lungentuberkulose.			
Remarques Remarks Bemerkungen	keine			
Documents consultés Records consulted Geprüfte Unterlagen	Veränderungsmeldung und Totenliste des Konzentrationslagers Sachsenhausen.			

Expédié à
Dispatched to
Abgesandt an

Herrn
Edmund Grajewski
PL-43-100 Tychy

Arolsen, - - -

(bitte wenden)

(bitte wenden)

Directeur

Chef des Archives

HF CH
Mei

• A titre explicatif: ce complément ne figure pas sur les documents originaux
• Added by the I.T.S. as explanation, does not appear on the original documents.
• Erklärung des I.T.S., erscheint nicht in den Originalunterlagen.

37
ante!

In unseren Unterlagen sind noch folgende Angaben enthalten:

Der Name

GLISZCZYNSKI, Konrad, geboren am 22.11.1896, erscheint im
Krankenbuch des Polizeigefängnisses Berlin mit folgendem Vermerk:
7. Januar 1943 Zahnkaries.

Arolsen, den 20. Juni 1978

B

Dr. P. ZUGER
Directeur

lg m'z
KOPISZ
Chef des Archives

zob. daneb. dotyrowe meloyi 2.1/11.5.5-4

KARTA KWALIFIKACYJNA

Nadsyła się każdego 1. V. i 1. XI.

26420/17

Imię i nazwisko

Emrad Spramke

Szarża

Kapitan

Funkcja

Dotychczas I-go batalion 66 p.p.

Data i miejsce urodzenia

*22 listopada 1896 r. Dreyemünde
pow. Irmsee, Pomorze*

St. (wolny, żonaty, wdowiec) ilość dzieci

wolny

Studja cywilne

Gimnazjum w Irmsee

Studja wojskowe

Data wstąpienia do W. P. (Dz. R.)

1.5.1920

Znajomość obcych języków w mowie i piśmie

niemiecki, francuski

PRZEBIEG SŁUŻBY:

Do 1. listopada 1918 roku				Po 1. listopada 1918 roku			
od	do	Przydział	Funkcja	od	do	Przydział	Funkcja
<i>wrzesień 1914</i>	<i>wrzesień 1914</i>	<i>II-go batalion strzelców w Irmsee</i>	<i>szeregowiec</i>	<i>maja 1920</i>	<i>maja 1920</i>	<i>batalion wartowniczy w Irmsee</i>	<i>szeregowiec</i>
<i>wrzesień 1914</i>	<i>marzec 1915</i>	<i>na froncie w Belgii</i>	<i>szeregowiec</i>	<i>lipca 1920</i>	<i>lipca 1920</i>	<i>szeregowiec</i>	<i>szeregowiec</i>
<i>kwiecień 1915</i>	<i>kwiecień 1915</i>	<i>Kurs oficerski w Siedziszku</i>	<i>Kapral</i>	<i>lipca 1920</i>	<i>wrzesień 1920</i>	<i>Kompania szwadronu 8. c. p. p. (Grupa szwadronowa Szwadronu)</i>	<i>1. ca Kompy.</i>
<i>maja 1915</i>	<i>marzec 1917</i>	<i>na froncie</i>	<i>szeregowiec i podporucznik d-ca Kompy.</i>	<i>wrzesień 1920</i>	<i>październik 1920</i>	<i>na froncie przy 66 p.p.</i>	<i>d-ca Kompy.</i>
<i>kwiecień 1917</i>	<i>kwiecień 1917</i>	<i>Kurs Karab. maszyn w Spandau</i>		<i>październik 1920</i>	<i>maja 1921</i>	<i>66 p.p.</i>	<i>d-ca Kompy.</i>
<i>maja 1918</i>	<i>marzec 1918</i>	<i>na froncie w Belgii i Francji</i>	<i>d-ca Kompy.</i>				
<i>kwiecień 1918</i>	<i>kwiecień 1918</i>	<i>Laport w Irmsee</i>					
<i>maja 1918</i>	<i>listopada 1918</i>	<i>na froncie w Francji</i>	<i>d-ca Kompy.</i>				

*Wydanie odp.
Balski,
pprosz.*

wydziału w Centralnym
Archiwum Wojskowym.

— 2 — Podstawa: GAW, Ppt 16519

Tę stronę wypełnia bezpośrednio przełożony, opinię ogólną wydaje następny z kolei wyższy przełożony.

1. Znajomość: a) musztry, b) regulaminów, c) przepisów wojskowych, d) taktyki
a) *dobrze zna.* b) *wbija go nie widzę, musi być i więcej taktyk.*

2. Zdolności wojskowe wychowawcze: a) wychowanie i kształcenie korpusu oficerskiego, b) kierowanie wyszkoleniem i wychowaniem szeregowych, c) zachowanie się przed oficerem i umiejętność komenderowania.
a) *dobry, energiczny instruktor;*
c) *energiczny i pewnie siebie.*

3. Zdolności: a) organizacyjne, b) administracyjno-gospodarcze, c) w służbie sztabowej.
dobry gospodarz jako dowódca kompanii.

4. Znajomości: a) języka polskiego, b) uświadomienie narodowe i c) wartość moralna.
a) *dobry,*
b) *dobry polak,* c) *mało znam, gdyż Kotko w pułku.*

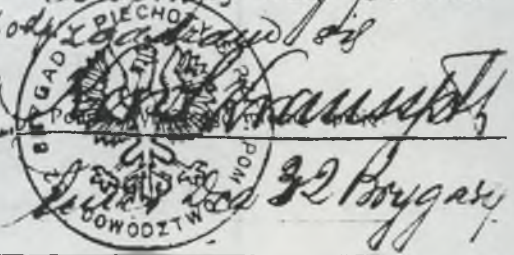
5. Zachowanie się: a) w służbie i b) po za służbą.
bez zarzeka.

6. Opinia ogólna. *Energiczny oficer, służby zna bardzo dobrze, nadaje się na dowódcę kompanii.*

Opinia bezpośredniego przełożonego:
dobry, decyzyjny, deca pułku.

Opinia Doy Pułku
za zgodności od
32 Pułk

Opinia Sekcji Piechoty Dpt. I. Br. Gł. i Wojsk. Tab.

LEGENDA: Do p. a) uwzględnia się przy opinjowaniu starszych oficerów, do p. 3 c) specjalnie uwzględnia się przy opinjowaniu oficerów, pracujących w dowództwach, urzędach lub instytucjach wojskowych.

Zař. 11) Fotografie Cioci Ąadwięę Partykowej z okresu
działalności konspiracyjnej. Ryki, Lubelskie (1942-44)

↑
Zaprzysiężenie do konspiracji - pseudonim
"SIKORKA" - FR

Matka - Marta Schramke - Drucim
+ 1879 + 1922

c. Ąadwięę P. - w Rykach 1939-44

Urodziny meża Wacława Partyki
przebywał w Anglii (1939-45)

c. Ąadwięę - matkuje, sierocanej
Treci, (córka śp. Jana Szramka.

Oleńka, córka śp. Konrada Szramka

M: 789 / 1470 Brodnice Pom.

Grajewski Edmund Tadeusz

V. Nazwiskowe karty informacyjne

k. 4

2/

T-759/1470

Brodnice
27 9

Edmund
Grajewski - Jacek

1939 OKREG POMORZE 1945
AK

zob.: Testa problemowe „Za arch. jezenną”
opracowanie T. Tudekno str 7

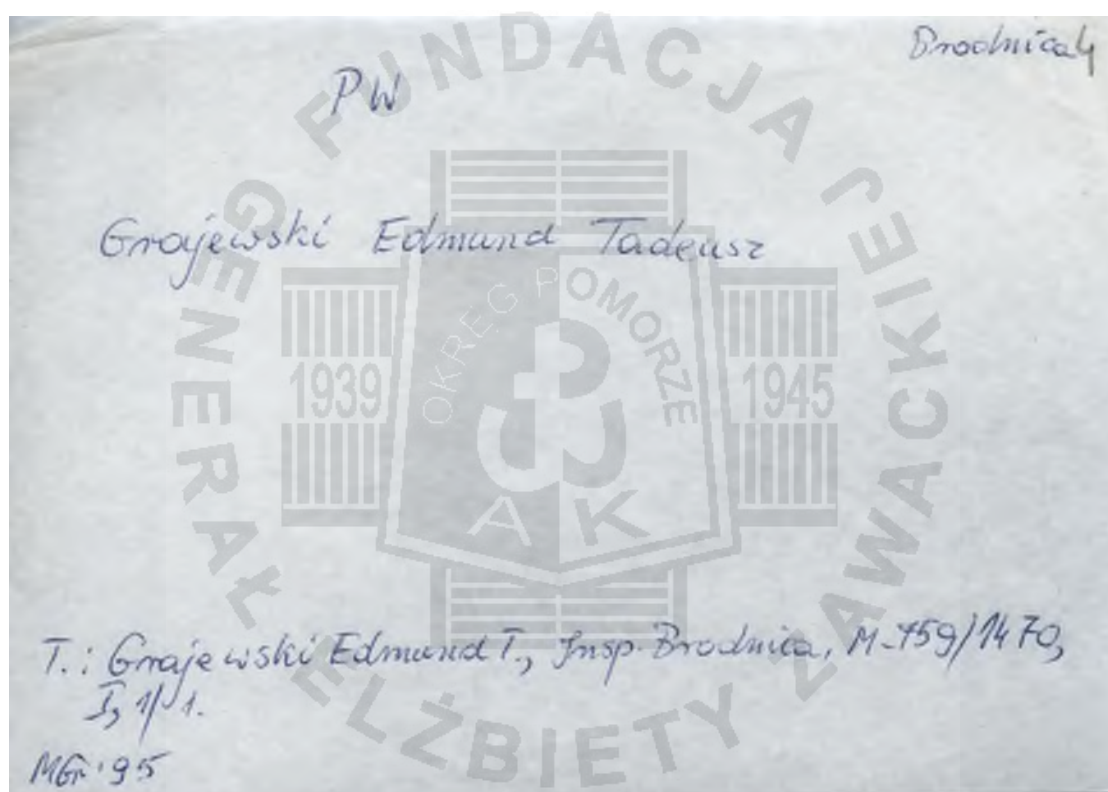
JMM-PS

Grajewski Edmund
Tadewasz

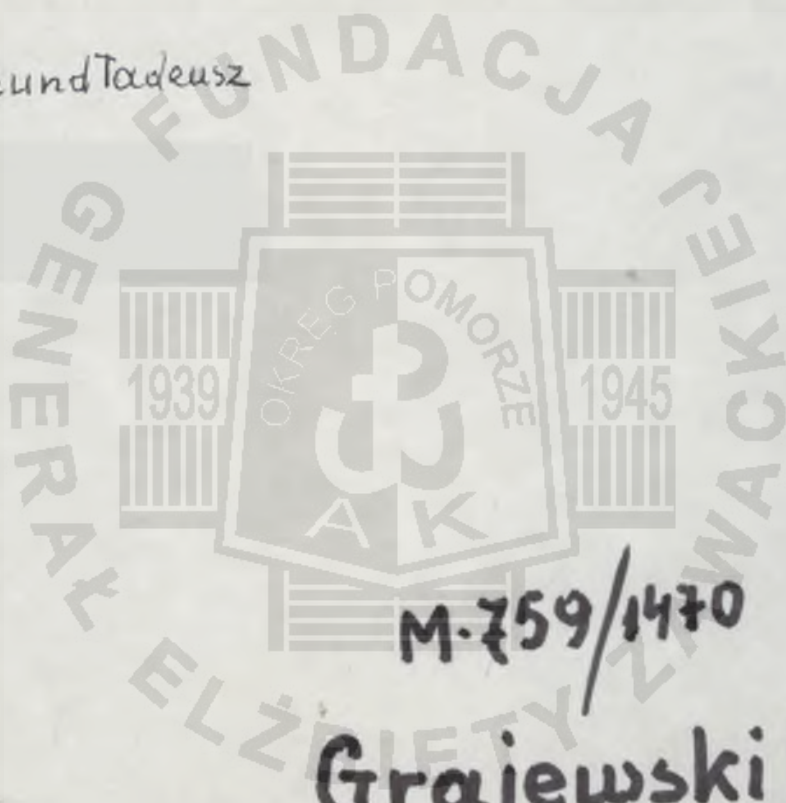
Brodnica
L J 3

zob. B. Chramowski, Lipski, Jaszczyry
i Narodowe Sily zbrojne
na Pomorzu 1939-1947, Wyd.
FRAP &, Tomii 1997, s. 40-41

ELX 107

Grajewski Edmund Tadeusz
43-100 Tychy

M-759/1470

Brodnica
ZJ?

Grajewski Edmund
Tadeusz

Grajewski Edmund i Adeusz

